

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

*Є. І. Нуріахметов, аспірант, Університет державної фіскальної служби України,
nuriakhmetov7@gmail.com,*

*Л. В. Слюсарєва, к. е. н., доцент, Університет державної фіскальної служби України,
kaf.economik@gmail.com, orcid.org/0000-0002-6845-9307*

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження стали методи статистики – при визначенні частки державних закупівель у ВВП; структурного аналізу – при визначенні секторів співпраці у проведенні електронних закупівель; аналізу – при виявленні переваг та недоліків застосування електронних торговельно-закупівельних майданчиків для основних учасників ринку.

Результати. У статті розглядається процес формування системи державних закупівель в Україні та особливості її розвитку. В роботі проаналізовано та розкрито зміст і сутність поняття «електронні закупівлі» та розглянуто основні характеристики вітчизняної електронної системи закупівель ProZorro. Визначено основний інструментарій здійснення електронних закупівель, а також проведено аналіз основних процедур, що встановлені вітчизняним законодавством для проведення електронних закупівель. Також досліджено переваги та недоліки використання електронних торговельно-закупівельних майданчиків для різних учасників ринку державних закупівель (замовника, закупівельника та постачальника). З метою вивчення існуючого зарубіжного досвіду розглянуто обсяги ринків державних закупівель в країнах ЄС та США на основі дослідження показника місткості (ємності) ринку. З'ясовано, що в цих державах існують власні традиції щодо функціонування сфери державних закупівель, які дозволяють більш ефективно використовувати державні кошти. Наведено динаміку обсягу електронних державних закупівель в Україні за останні роки.

Новизна. Розвинуто теоретичні та практичні засади функціонування сфери електронних закупівель. Виявлено, що процес електронних державних закупівель став більш прозорим і доступним для користувача. Обґрунтовано необхідність продовження реформування цієї сфери з метою підвищення ефективності використання державних коштів, формування конкурентного бізнес-середовища в Україні та зменшення корупційних ризиків.

Практична значущість. Ефективне застосування електронних закупівель дозволяє значно оптимізувати витрати: фінансові, часові, трудові ресурси. Перевагами електронних закупівель є скорочення витрат часу на проведення, аналіз та контроль закупівель, зменшення грошових витрат при здійсненні закупівель через електронну систему. Економія коштів відбувається за рахунок повної прозорості торговельно-закупівельної діяльності, що дає змогу уникнути фінансових махінацій та не допустити цінових зговорів.

Ключові слова: закупівля, державна закупівля, електронна закупівля, електронний торговельно-закупівельний майданчик, електронна система закупівель, замовник, постачальник, допорогові закупівлі, вищепорогові закупівлі, майданчик держзакупівель ProZorro.

Постановка проблеми. В сучасних умовах для нормального функціонування підприємство не може нехтувати сучасними інформаційними технологіями та автоматизацією процесів, які вже давно стали складовими нашого життя. Використання методів

та засобів електронної комерції супроводжує різні сфери професійної діяльності людини та дозволяє бізнесу забезпечити прозорість і відкритість діяльності, прискорити, спростити і структурувати виконану роботу. Електронні закупівлі як одна із основних форм

2020. Ye. I. Nuriakhmetov, L. V. Sliusareva. Published by Dnipro University of Technology on behalf of Economics bulletin of the National Mining University. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted reuse, distribution and reproduction in any medium provided the original work is property cited

електронної комерції, значно покращують робочі процеси та сприяють впровадженню електронного урядування в Україні.

Як показує практичний досвід запровадження електронної системи закупівель, в більшості іноземних країн спостерігається істотна економія коштів, яка іноді досягає 25%. Підписавши Угоду про Асоціацію з ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання виконати ряд вимог, які безпосередньо стосуються організації процесу закупівель, а саме: стандартизація системи публічних закупівель відповідно до європейських правил, норм та принципів; наближення законодавства України в сфері держзакупівель до Директив ЄС, обов'язковість переходу на електронні закупівлі починаючи з етапів планування та електронного оприлюднення до етапів електронного інвойсування й електронних розрахунків [10].

В умовах сьогодення електронні закупівлі офіційно і повсюдно стали реальністю української економіки. Стрімкий розвиток інформаційних технологій (цифровізація та діджиталізація) докорінно змінив підхід до підприємницької діяльності. На сьогоднішній день електронні закупівлі розвинені як у секторі B2G (бізнес-державні установи), так і у секторі B2B (бізнес-бізнес).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що обсяги державних закупівель у розвинутих країнах у середньому знаходяться в межах від 10% до 25% ВВП (рис.1). Так дані, наведені на рис.1, свідчать, що обсяг державних закупівель в країнах Європейського Союзу складає в середньому від 20,3% до 11% ВВП на рік, з тенденцією більшої частки у розвинутих країнах (20,2% у Нідерландах), а найнижчим – (лише 4,1% в Україні).

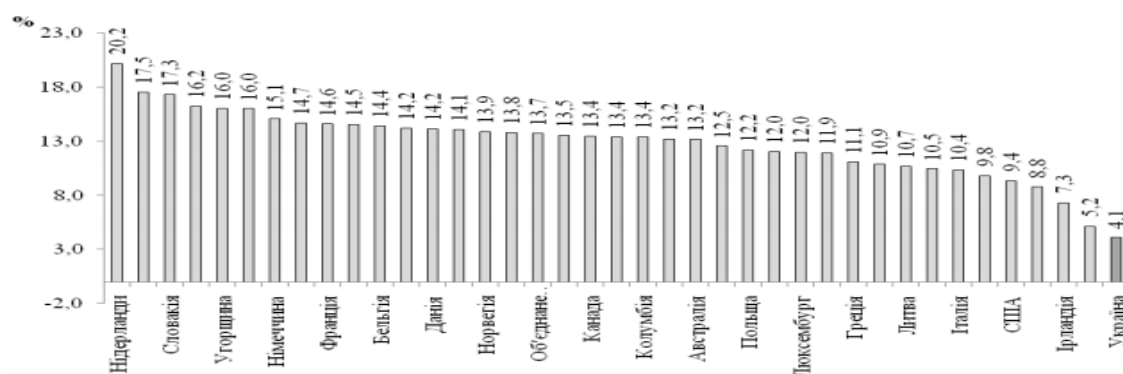

Рис. 1. Частка державних закупівель у ВВП, %

Джерело: [3]

Водночас, величина цих закупівель не завжди свідчить про їх ефективність, оскільки даний сектор у кожній країні має свої корупційні складові. Від ефективності здійснення публічних закупівель залежить успішність функціонування як окремого суб'єкта господарювання, так й економіки в цілому. Варто зауважити, що серед найбільш ефективних способів закупівель на сьогодні для підприємств залишаються відкриті електронні процедури. Їх обирають більшість підприємств, які прагнуть відповідати світовим стандартам.

На сьогоднішній день, питанню ефективності функціонування законодавчого регулювання системи державних закупівель приділяється значна увага. В останні роки опубліковано значну кількість праць, спря-

мованих на критичне осмислення розвитку та становлення законодавчої бази у сфері закупівель. Теоретичну та нормативну основу досліджень складають Закони України, постанови Кабінету Міністрів України, а також положення, інструкції, програми та інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини в цій сфері. Зокрема, серед вітчизняних авторів державні закупівлі в теоретичному аспекті в своїх працях розглядали В. М. Новаковець, М. С. Письменна, Н. Б. Ткаченко [4, 5, 10]. Особливості функціонування вітчизняної електронної системи закупівель в своїх роботах аналізували Л. Ю. Гальчинський, А. А. Дудар, В. В. Зубар, А. Г. Єгіозар'ян, С. А. Косінов, В. М. Кравченко, І. Г. Савицька, Д. Г. Теленкова [6–10]. Водночас, виникає необхідність пода-

льших наукових досліджень в сфері державних закупівель й актуалізується питання їх оптимізації в електронній системі з метою забезпечення українських підприємств якісними товарами та послугами за найкращими цінами. Прозорість ведення господарської діяльності приваблює інвесторів, створює нові можливості для бізнесу, робочі місця для населення та сприяє економічному зростанню країни в цілому.

Формулювання мети статті. Метою статті є обґрунтування доцільності поширення подальшого позитивного досвіду впровадження електронних закупівель в господарську діяльність бізнес середовища, що дозволить не тільки забезпечити прозорість торгово-закупівельних операцій, але й оптимізувати бізнес-процеси та отримувати відчутний економічний ефект у вигляді підвищення рентабельності та скорочення виробничих витрат.

Виклад основних результатів дослідження. За даними Державної служби статистики України, станом на 2013 р. в Україні існувало понад 600 тисяч активних підприємств, і хоча у 2018 році їх кількість скоротилась на 4%, всі ці підприємства продовжують функціонувати на ринку. Статистика свідчить, що починаючи з 2015 р. в Україні надзвичайно зросла популярність здійснення торговельно-закупівельної діяльності за допомогою мережі інтернет та з'явилася велика кількість систем проведення електронних закупівель. Особливої актуальності ця проблема набула в роки виходу України на шлях цифровізації та прийняття Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018–2020 рр. і затвердження плану заходів щодо її реалізації [2].

Електронна закупівля – це новітній спосіб закупівлі, який є процедурою проведення конкурсної закупівлі товарів, що здійснюється на базі електронного майданчику і застосовується у випадках, коли предметом закупівлі є стандартні товари, пропонувані певною кількістю постачальників, а ціна товару (роботи, послуги) залишається одним з вирішальних чинників у виборі переможця [7]. Основне призначення електронної закупівлі полягає у забезпеченні та управлінні в електронному середовищі всіх етапів закупівельного циклу, включаючи маркетингові

дослідження, визначення кола економічних агентів (потенційних постачальників); процедури створення, придбання, розміщення, оприлюднення замовлень; здійснення поставок і сплати за них, бюджетування і планування закупівель (формування бюджету закупівель та його реалізація); обміну інформацією і документами в електронному вигляді, до складу якої входять центральна база даних та електронні інформаційні системи, між якими забезпечено автоматичний обмін інформацією, даними та документами через відкритий програмний інтерфейс.

Електронна система державних закупівель необхідна для того, щоб забезпечити прозорість процесу державних закупівель, підвищити довіру бізнесу до держави зменшувати корупцію. На фінансових ринках України акумулюється достатня кількість бюджетних коштів, необхідна для створення конкуренції у цьому сегменті. До електронної системи державних торгів мають доступ представники як малого, так і середнього бізнесу. На сьогодні це доволі спрощена процедура. Використання зазначеної системи дає змогу економити бюджетні кошти, дозволяє контролювати процес торгів з боку населення, що сприяє відкритості у витрачанні бюджетних коштів. Оскільки система є відкритою, будь-яка особа може прослідкувати процес торгів, побачити, хто виграв тендер, які були умови та пропозиції щодо конкретного контракту. Загалом, процес здійснення електронної закупівлі передбачає чотири етапи: 1) подання на електронний майданчик в Інтернеті оголошення про те, що замовник хоче закупити або які послуги потрібно отримати; 2) проведення електронних аукціонів; 3) визначення переможців торгів; 4) укладання договору і оплата послуг, робіт. кожному наступному етапу передуватиме широке ознайомлення більшості замовників зі здобутками попереднього етапу з метою поступового нарощування потенціалу державного та приватного секторів.

Зазначимо, що проведення електронних закупівель на законодавчому рівні регулюється постановою «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків», яка деталізує регламент роботи електронної системи за-

купівель. Зокрема, вона визначає розмір та строки оплати авторизованим електронним майданчиками за послуги, які вони надають закупівельникам та учасникам, і механізм підключення та відключення їх від системи. Основними обов'язками майданчиків є постійний обмін даними із веб-порталом Уповноваженого органу та забезпечення безперебійного сервісу для користувачів у робочий час. Окрім цього, є чотири рівні акредитації майданчиків: від роботи з допороговими закупівлями на рівні надання функціоналу замовникам до роботи з усіма закупівлями на рівні надання функціоналу замовникам та учасникам. Рішення щодо майданчиків ухвалюються Уповноваженим органом на підставі рекомендацій спеціально утвореної Комісії з авторизації, до якої входять представники громадськості [5]. Загалом Постанова уточнює взаємодію держави та приватних майданчиків для здійснення публічних закупівель.

Результати дослідження засвідчили, що національна електронна система закупівель з технічного боку є складним механізмом проведення торгів та створення інформації, а також надає можливість контролю за діями та рішеннями суб'єктів закупівель, що забезпечує відкритість та прозорість. Функціонування системи передбачає співпрацю трьох секторів: держави, бізнесу та громадськості, що забезпечується тим, що держава несе відповідальність за встановлення правил, професіоналізацію й збереження даних; надання бізнесом послуг замовникам і постачальникам; здійснення громадянським суспільством моніторингу та контролю закупівель. Електронні закупівлі мають ряд переваг порівняно з паперовою формою здійснення закупівель. Основні переваги та недоліки для основних учасників ринку від застосування у своїй діяльності електронних закупівель узагальнено у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки застосування електронних торговельно-закупівельних майданчиків для основних учасників ринку

Переваги	
Замовник	Постачальник
<ul style="list-style-type: none"> – Оптимізація витрат підприємства. Економія на електронних закупівлях може становити залежно від ЕТМ до 15–20%. Економія з допомогою використання електронних торговельних майданчиків здійснюється за рахунок декількох факторів: повної прозорості торговельно-закупівельної діяльності, мінімізації цінних змов «відкатів». Крім того, знижуються операційні витрати виробництва; – Збільшення конкуренції на торгах, збільшення кола постачальників і розширення їх географії; – Спрощення всіх етапів торгово-закупівельної діяльності за рахунок автоматизації. Оптимізація трудовитрат і тимчасових витрат; – Можливість контролю і прозорості звітності; – Можливість створити позитивний публічний образ компанії для інвесторів. Оскільки вся інформація про активність компанії на ЕТМ, проведені операції і цінах доступна для всіх учасників ринку, ЕТМ можна розглядати не тільки як канал продажів, але і як інструмент поширення інформації та формування іміджу компанії. 	<ul style="list-style-type: none"> – Розширення ринків збуту без обмежень в географії; – Доступ до найбільших закупівель. Постачальники мають можливість взяти участь в торгах будь-якого замовника, представленого на електронному торговельному майданчику; – Покращення доступу до державних замовлень; – Стимулювання участі в електронних торгах суб'єктів малого бізнесу; – Спрощення всіх етапів торгово – закупівельної діяльності за рахунок автоматизації; – Оптимізація витрат; – Оперативна інформація про проведені торгових процедур і проходженні торгів; – Можливість контролю і прозорості звітності.
Недоліки	
Замовник	Постачальник
<ul style="list-style-type: none"> – Складно оцінити якість пропонованих постачальниками товарів; – Проблема в тому, що покупець не може «пощупати» продукт і тому ризикує купити «кота в мішку»; – ЕТМ підходять тільки для ринків масових стандартних продуктів. 	<ul style="list-style-type: none"> – ЕТМ підходять в основному тільки для постачальників масових і стандартних товарів і послуг; – Збереження звичайних ризиків ведення бізнесу в Україні.

Джерело: [2]

Українські компанії все частіше закуповують товари та послуги на електронних торговельних майданчиках. З набуттям чинності Закону України «Про публічні закупівлі» 25 грудня 2015 року, обсяги ринку електронних торговельних майданчиків зросли у декілька разів [1]. За даними деяких експертів, наприклад, Кравченко В. М., станом на початок 2018 р. торговельно закупівельна діяльність в інтернеті становить 6% від загального обсягу продажів у країні, тож потенціал зростання ринку електронних закупівель залишається суттєвим [9].

Оскільки не всі електронні торговельні майданчики публікують інформацію про обсяги своїх торгів, оцінити загальний обсяг українського ринку електронних торгів в секторі B2B дуже складно. Однак, за попередніми підрахунками експертів, на сьогоднішній день обсяг ринку B2B-торгів становить приблизно 300-600 млн. гривень. Водночас, загальний обсяг державних закупівель України в 2014 році склав 140 млрд. гривень, тому потенціал для зростання електронних угод величезний. Починаючи з моменту запуску ProZorro (квітень 2015 року), обсяг закупівель через проект склав понад 900 млн. гривень. І це при тому, що в цілому B2B-ринку скоротив кількість операцій, зорієнтувався на мінімізацією витрат і дуже обережно ставиться до оголошення торгів через загальну економічну ситуацію в країні. Головним двигуном ринку став вихід великих замовників з держсектора, таких як Міністерство оборони і Міністерство екології, «Укрпошта», Національний банк, КМДА та інших держпідприємств. Поки ж ринок електронних торговельних майданчиків дещо хаотичний і його ще чекає довгий процес сегментування і формування. У свою чергу, керівництвом департаменту B2B/B2G-закупівель електронного торговельного майданчика Rom.ua проведена оцінка, за результатами якої з'ясовано, що на ринку зараз працює близько 50 гравців з абсолютно різними моделями платформ: від комерційних до вузькоспеціалізованих [6]. Окремою ланкою виділено поки унікальний для ринку майданчик держзакупівель ProZorro, який все ще перебуває на етапі вдосконалення. Створений зусиллями громадських

організацій та держави цей майданчик є одним з найбільш інноваційних систем проведення закупівель, що надають відповідні послуги в інтересах зацікавлених сторін. Завдяки широкому залученню електронних засобів у сферу державних закупівель досягнуто спрощення і скорочення закупівельного процесу, зменшено витрати для учасників процедур, відкрито нові можливості для малого та середнього бізнесу на ринку державних закупівель. Отже, основними досягненнями даного учасника ринку є те, що за період існування майданчика було проведено 249,65 тис. аукціонів із загальною дохідністю майже 299 млрд. грн. або близько 30 млрд. євро (табл. 2).

Відображена аналітична інформація свідчить, що у досліджуваному періоді загальний обсяг ринку державних закупівель демонструє тенденцію до збільшення. Причинами зростання, на наш погляд, в першу чергу, є включення у 2016 році в систему допорогових закупівель та зростання кількості надпорогових закупівель. Крім того, в загальній структурі державних закупівель України за показником кількості проведених аукціонів переважають допорогові закупівлі. Таким чином, при плануванні закупівель значна кількість підприємств віддає перевагу цьому типу закупівель. Водночас, необхідно зазначити, що величина більшої дохідності припадає на вищепорогові закупівлі.

При цьому, важливою характерною ознакою сучасних систем управління електронними закупівлями залишається ситуація, коли в інформаційних системах накопичуються великі обсяги інформації, що вимагає забезпечення зростаючими обсягами ресурсів, призводить до ускладнення завдань щодо прийняття рішень в управлінні електронними закупівлями. Загалом, система підтримки прийняття рішень являє собою сукупність взаємопов'язаних за програмними цілями, параметрам та умовам задач, методів (методик), програмних засобів і технічних систем, що дозволяють формувати в автоматизованому режимі набір звітних форм, що містять інформацію для прийняття управлінських рішень або варіанти таких рішень в електронних закупівлях.

Статистика державних закупівель в Україні

Рік	Закупівлі «вищепорогові»		Закупівлі «допорогові»		Загальна сума, млн. грн.
	Кількість учасників	Ціна, млн. грн.	Кількість учасників	Ціна, млн. грн.	
2008	66,482	167297,6	9528	80319,1	247616,7
2009	50,396	105268,3	2752	29972,2	135240,5
2010	55,337	172121,9	1593171	181428,7	353550,6
2011	79,139	325101,5	1905020	158339,1	483440,6
2012	103,352	428063,5	2065944	194482,0	622545,5
2013	76,774	185467,6	1836047	95277,6	280745,2
2014	64,257	113791,5	1498535	133460,1	247251,6
2015	78,043	152588,1	2194058	111689,4	264277,5
2016	95,920	241051,0	2154934	112057	353108,0
Всього	669,700	1890751,5	13259989	1097025,5	2987777

Джерело: [8]

Висновки. Таким чином, ефективно застосування електронних закупівель дозволяє значно оптимізувати витрати: фінансові, часові, трудові ресурси. Перевагами електронних закупівель є скорочення витрат часу на проведення, аналіз та контроль закупівель, зменшення грошових витрат при здійсненні закупівель через електронну систему. Економія коштів відбувається за рахунок повної прозорості торговельно-закупівельної діяльності, що дає змогу уникнути фінансових махінацій та не допустити цінових зговорів. До переваг також можна віднести доступ постачальників до великих обсягів закупівель.

Однак існують ризики, які виникають при електронній закупівлі:

– ринкові ціни не захищені в сфері електронних закупівель, а отже, перемагає пропозиція з найнижчою ціною на підставі результатів проведення аукціону. Захист від демпінгу відсутній;

– замовники можуть поставити дискримінаційні вимоги, відхилити будь-яку пропозицію, не виконати рішення комісії по розгляду звернень. На сьогоднішній день у електронній закупівлі параметр «ціна» як єдиний фактор прийняття рішень може об'єктивно працювати тільки в особливих випадках. У такому разі, на наш погляд, обов'язково необхідно враховувати не тільки цінові параметри, але й такі параметри, як рівень сервісу, привабливі умови оплати, швидкість виконання договірних зобов'язань тощо. Адже є товари та послуги, які важко купувати, спираючись тільки на вар-

тість та стандартні вимоги для всіх замовників. Отже, у системі електронних закупівель, як вбачається нами, є можливість використання нецінових критеріїв, які є важливими для замовників та впливають на життєвий цикл товару чи створюють додаткову вартість.

Література

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015, № 922-VIII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Про Стратегію реформування публічних закупівель («дорожню карту»): Розпорядження Каб. Міністрів України від 24 лют. 2016 р. – № 175-р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.
3. Вісник публічних закупівель Європейського Союзу. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ted.europa.eu/>
4. Письменна М. С. Методологія та організація аналізу і контролю закупівель за державні кошти: автореф. дис. д-ра економ. наук. Одеса, 2018. – 40 с.
5. Новаковець В. М. Фінансово-правовий механізм регулювання державних закупівель: дис. канд. юрид. наук. Національна академія внутрішніх справ. К., 2012. – 252 с.
6. Дудар А. А. Впровадження системи електронних закупівель «Prozorro». Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів / А. А. Дудар // Матеріали науково-практичної конференції (5 травня 2017 року). – Одеса: Одеський регіональний інститут державного управління, 2017. – С. 94–96.
7. Зубар В. В. Електронні закупівлі: засади побудови в Україні. Міжнародний досвід побудови системи електронних держзакупівель / В. В. Зубар, С. А. Косінов, А. Г. Єгіозар'ян // ІБ Редукціон. – №12. – 2014. – С. 103–112.
8. Гальчинський Л. Ю. Оцінка функціонування електронної системи «Prozorro» як інструмента дер-

жавних закупівель / Л. Ю. Гальчинський // Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених. – № 11. – 2017. – С. 54–61.

9. Кравченко В. М. Формалізація процедур в системі публічних закупівель PROZORRO / В. М. Кравченко, І. Г. Сивицька, Д. Г. Теленкова // Економіка і організація управління. – №1 – 2018 – С. 24–33.

10. Ткаченко Н. Б. Управління державними закупівлями: монографія. / Н. Б. Ткаченко. – К. : Книга, 2007. – 296 с.

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy. Pro publichni zakupivli. Zakon Ukrainy vid 25.12.2015, № 922-VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/> [in Ukrainian].

2. Pro stratehiiu reformyvannia pyblichnykh zakupivel («dorozhniu kartu»): Rozporiadzhennia Kabinety Ministriv Ukrainy vid 24 Lutogo, 2016. № 175-r. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/>.

3. Visnyk publichnykh zakupivel Evropeyskoho Soiuzu. Retrieved from <http://ted.europa.eu/> [in English].

4. Pismenna, M.S. (2018). Metodologiiia ta organizatsiia analizu i kontroliu derzhavnykh zakupivel za derzhavni koshty. Extended abstract of Doctor's thesis. Odesa.

5. Novakovets, V.M. (2012). Finansovo-pravovyy mekhanizm reguliuvannia derzhavnykh zakupivel. Ex-

tended abstract of Candidate's thesis. Kyiv, Natsionalna akademiya vnytrishnikh sprav.

6. Dudar, A.A. (2017). Vprovadzhennia systemy elektronnykh zakupivel «Prozorro». Proceedings from: Naukovo-praktychna konferentsiya «Evropeyska intehratsiia v konteksti svitovykh hlobalizatsiynykh protsesiv». (pp. 94-96). Odessa: Odessa Rehionalnyy Institut derzhavnoho Upravlinnia.

7. Zubar, V.V., Kosinov, S.A., & Yehiozarian, A.G. (2014). Elektronni zakupivli: zasady pobudovy v Ukraini. Mizhnarodnyy dosvid pobudovy systemy elektronnykh derzhzakupivel. IB Reduktsion, (12), 103-112.

8. Halchinsky, L.Yu. (2017). Otsinka funktsionuvannia elekt.ronnoi systemy «Prozorro» yak instrumenta derzhavnykh zakupivel. Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia: zbirnyk naukovykh prats mo;odykh vchenykh. Current problems of economics and management: a collection of scientific works of young scientists, (11), 54-61.

9. Kravchenko, V.M., Syvitskaya, I.G., & Telenkova, D.G. (2018). Formalizatsiia protsedur v systemi publichnykh zakupivel PROZORRO. Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia, (1), 24-33.

10. Tkachenko, N.B. (2007). Upravlinnia derzhavnymy zakupivliamy. Kyiv: Knyha.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЭЛЕКТРОННЫХ ЗАКУПОК В УКРАИНЕ

*Е. И. Нуриахметов, аспирант, Л. В. Слюсарева, к. э. н., доцент,
Университет государственной фискальной службы Украины*

Методология исследования. Методологической основой исследования стали методы статистики – при определении доли государственных закупок в ВВП; структурного анализа – при определении секторов сотрудничества в проведении электронных закупок; анализа – при выявлении преимуществ и недостатков применения электронных торгово-закупочных площадок для основных участников рынка.

Результаты. В статье рассматривается процесс формирования системы государственных закупок в Украине и особенности ее развития. В работе проанализированы и раскрыты содержание и сущность понятия «электронные закупки» и рассмотрены основные характеристики отечественной электронной системы закупок ProZorro. Определены основные инструментарий осуществления электронных закупок, а также проведен анализ основных процедур, которые определены отечественным законодательством для проведения электронных закупок. Также исследована эффективность использования электронных торгово-закупочных площадок для разных участников рынка государственных закупок (заказчика, закупщика и поставщика) на основе формирования преимуществ и недостатков. С целью изучения существующего зарубежного опыта рассмотрены емкости рынков государственных закупок в странах ЕС и США на основе исследования показателя емкости рынка. Определено, что в этих странах существуют собственные традиции функционирования сферы государственных закупок, которые позволяют более эффективно использовать государственные средства. Отображена динамика объема электронных государственных закупок в Украине в последние годы.

Новизна. Развита теоретические и практические основы функционирования сферы электронных закупок. Установлено, что процесс электронных закупок стал более прозрачным и доступным для пользователя. Обосновано необходимость продолжения реформирования

ния этой сферы с целью повышения эффективности использования государственных средств, формирование бизнес-среды в Украине и уменьшение коррупционных рисков.

Практическая значимость. Эффективное применение электронных закупок позволяет значительно оптимизировать расходы: финансовые, временные, трудовые ресурсы. Преимуществами электронных закупок является сокращение затрат времени на проведение, анализ и контроль закупок, уменьшение денежных затрат при осуществлении закупок через электронную систему. Экономия средств происходит за счет полной прозрачности торгово-закупочной деятельности, что позволяет избежать финансовых махинаций и не допустить ценовых сговоров.

Ключевые слова: закупка, государственная закупка, электронная закупка, электронный торгово-закупочная площадка, электронная система закупок, заказчик, поставщик, допороговые закупки, вышепороговые закупки, площадка госзакупок ProZorro.

SPECIFICS OF E-PROCUREMENT MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Ye. I. Nuriakhmetov, Post-graduate student, University of the State Fiscal Service of Ukraine

L. V. Sliusareva, Ph. D (Econ.), University of the State Fiscal Service of Ukraine

Methods. Methodological basis of the study is as follows: the methods of statistics – in determining the share of public procurement in GDP; structural analysis – in identifying the sectors of cooperation in electronic procurement; analysis – when identifying the advantages and disadvantages of using electronic trading platforms for major market players.

Results. The article discusses the processes of reforming the government procurement system in Ukraine and the features of its development. There is analyzed and disclosed the content and essence of the concept of «e-procurements» and considered the main characteristics of the national e-procurement system ProZorro. The basic tool for procurement is determined, and the basic procedures established by the domestic legislation for the conduct of public procurement are analyzed. Also, the effectiveness of implemented mechanisms for the implementation of procurement procedures, including compliance with legislative requirements, was investigated, and problematic issues of functioning of the procurement system influencing the degree of efficiency and transparency of the procurement process were identified. In order to study foreign experience, specifics of procurement in the EU and the USA are considered. This research has been based on the study of the capacity of the market. It has been found that in these states there are their own traditions concerning the functioning of the government procurement field, which allows the effective use of public funds. Also, the dynamics of the volume of state e-procurements in Ukraine in recent years has been analyzed.

Novelty. Theoretical and practical principles of the functioning of the government procurement are developed. Also, it has been revealed that the process of state e-procurements has become more transparent and accessible to the user. The necessity of continuing the reform of this sphere of public relations with the aim of increasing the efficiency of the use of state funds, forming a competitive business environment in Ukraine and reducing corruption risks.

Practical value. Effective use of electronic procurement can significantly optimize costs: financial, time, labor. The advantages of e-procurement are the reduction of time spent on conducting, analyzing and controlling purchases, reducing the cash costs of making purchases through the electronic system. The cost savings are due to the full transparency of trading and purchasing activities, which allows to avoid financial fraud and prevent price collusion.

Keywords: procurement, government procurement, e-procurement, e-procurement system, customer, supplier, threshold procurement, above threshold procurement, state e-procurement system ProZorro.

Надійшла до редакції 05.02.20 р.